

16

Stemmingen Intrekking van de Wet raadgevend referendum

Aan de orde is **de stemming** in verband met het wetsvoorstel **Intrekking van de Wet raadgevend referendum (34854)**.

(Zie vergadering van 20 februari 2018.)

De voorzitter:

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf.

De heer Bisschop (SGP):

Voorzitter, dank u wel. We hebben hier uitvoerig over gedebatteerd. Ik hecht eraan om met een stemverklaring de positie van de SGP even duidelijk te maken. Wij zullen voor het intrekkingvoorstel van de zijde van kabinet stemmen omdat wij niets zien in een raadgevend referendum strijdig zijnde met het representatieve stelsel zoals wij dat kennen. Wij hebben indertijd ook niet voor invoering gestemd. We hadden het beter kunnen vermijden. Maar goed, dat is wijsheid achteraf; gelukkig zijn de meesten van ons het daar wel over eens.

Maar dat intrekken moet vervolgens wel op een juridisch en staatrechtelijk nette manier gebeuren. En daar zit voor ons een beetje het knelpunt, want de huidige referendumwet maakt een referendum mogelijk over elk wetsvoorstel, behalve als het uitgezonderd is in de limitatieve lijst in de vingerende referendumwet. Dat geldende recht moet geëerbiedigd worden ten aanzien van alle wetsvoorstellen tot het moment van inwerkingtreding van de intrekkingwet. De SGP heeft dus een amendement ingediend om het overgangsrecht netjes te regelen.

Juist bij dit wetsvoorstel is het ongewenst om op een juridisch kwetsbare manier een raadgevend referendum onmogelijk te maken. De SGP kiest voor een consistente en zorgvuldige omgang met de geldende wet- en regelgeving. Daarom zal de SGP ook voor het amendement van collega Özütok stemmen. Wij zeggen dan: ook slechte wetgeving moet je op een staatrechtelijk zorgvuldige wijze afhechten en beëindigen.

Dank u zeer.

De voorzitter:

Dank u wel, mijnheer Bisschop. Dan geef ik nu het woord aan de heer Baudet namens Forum voor Democratie.

De heer Baudet (FvD):

Voorzitter. Het referendum is een absoluut onmisbare noodrem die garandeert dat de volksvertegenwoordiging de stem van de kiezers serieus neemt en blijft luisteren naar de wensen van de bevolking. Zonder referendum staat de kiezer vier jaar lang volkomen buitenspel. Vandaag stemmen we over de afschaffing van dat referendum. De gevestigde partijen zijn blijkbaar als de dood voor de stem

van de bevolking. Dit is het moment voor D66 om te laten zien dat zijn ruim vijftigjarig bestaan niet voor niets is geweest. Ik doe een oproep aan alle D66'ers in de zaal. Stem voor je geweten. Stem voor je idealen. Hou je rug recht. Keer je niet tegen de bevolking! Laat zien dat je nog eer hebt!

Ik vraag een hoofdelijke stemming aan over alle amendementen die betrekking hebben op het intrekken van het referendum, en over het wetsvoorstel.

De voorzitter:

Dank u wel.

Het amendement-Krol (stuk nr. 8) is ingetrokken.

Dan gaan we nu hoofdelijk stemmen over de intrekking van de Wet raadgevend referendum. Het moet echt stil zijn in de zaal, anders is het niet te volgen.

In stemming komt het amendement-Bisschop c.s. (stuk nr. 18, I).

Vóór stemmen de leden: Alkaya, Arib, Arissen, Asscher, Azarkan, Baudet, Beckerman, Beertema, Bisschop, Martin Bosma, Van Brenk, Buitenweg, Tony van Dijk, Gijs van Dijk, Jasper van Dijk, Dijkma, Diks, Ellemeet, Fritsma, Futselaar, Gerbrands, De Graaf, Grashoff, Graus, Helder, Hidema, Hijink, Van den Hul, De Jong, Karabulut, Van Kent, Klaver, Kooiman, Kops, Kröger, Krol, Kuiken, Kuzu, Kwint, Laçin, Van der Lee, Leijten, Madlener, Maeijer, Marijnissen, Markuszower, Moorlag, Edgar Mulder, Nijboer, Van Nispen, Van Ojik, Ouwehand, Öztürk, Özütok, Ploumen, Popken, Van Raak, Van Raan, Van Rooijen, De Roon, Sazias, Snels, Van der Staaij, Thieme, Van Tongeren, Wassenberg, Van Weerdenburg, Westerveld, Wilders, Van Aalst en Agema.

Tegen stemmen de leden: Amhaouch, Azmani, Becker, Belhaj, Van den Berg, Bergkamp, Den Boer, Van den Bosch, Bosman, Bouali, Bruins, Bruins Slot, Van Dam, Diertens, Pia Dijkstra, Remco Dijkstra, Dik-Faber, Van Eijs, El Yassini, Geluk-Poortvliet, Geurts, Van der Graaf, De Groot, Groothuizen, Van Haersma Buma, Van Haga, Rudmer Heerema, Pieter Heerma, Van Helvert, Hennis-Plasschaert, Hermans, Jetten, Koerhuis, Koopmans, Kuik, Laan-Geselschap, De Lange, Van der Linde, Ladders, Von Martels, Van Meenen, Middendorp, Van der Molen, Agnes Mulder, Anne Mulder, Nijkerken-de Haan, Omtzigt, Van Oosten, Paternotte, Pechtold, Peters, Raemakers, Rog, Ronnes, Arno Rutte, Segers, Sienot, Sjoerdsma, Slootweg, Sneller, Tellegen, Tielen, Van Toorenburg, Veldman, Verhoeven, Voordewind, Aukje de Vries, Weverling, Van Weyenberg, Wiersma, Wörsdörfer, Van 't Wout, Yeşilgöz-Zegerius en Ziengs.

De voorzitter:

Ik constateer dat dit amendement met 71 tegen 74 stemmen is verworpen.

Ik stel vast dat door de verwerping van dit amendement de overige op stuk nr. 18 voorkomende amendementen als verworpen kunnen worden beschouwd.

In stemming komt het gewijzigde amendement-Özütok c.s. (stuk nr. 17, I).

Vóór stemmen de leden: Moorlag, Edgar Mulder, Nijboer, Van Nispen, Van Ojik, Ouwehand, Öztürk, Özütok, Ploumen, Popken, Van Raak, Van Raan, Van Rooijen, De Roon, Sazias, Snels, Van der Staaij, Thieme, Van Tongeren, Wassenberg, Van Weerdenburg, Westerveld, Wilders, Van Aalst, Agema, Alkaya, Arib, Arissen, Asscher, Azarkan, Baudet, Beckerman, Beertema, Bisschop, Martin Bosma, Van Brenk, Buitenweg, Tony van Dijk, Gijs van Dijk, Jasper van Dijk, Dijksma, Diks, Ellemeet, Fritsma, Futselaar, Gerbrands, De Graaf, Grashoff, Graus, Helder, Hiddema, Hijink, Van den Hul, De Jong, Karabulut, Van Kent, Klaver, Kooiman, Kops, Kröger, Krol, Kuiken, Kuzu, Kwint, Laçin, Van der Lee, Leijten, Madlener, Maeijer, Marijnissen en Markuszower.

Tegen stemmen de leden: Agnes Mulder, Anne Mulder, Nijkerken-de Haan, Omtzigt, Van Oosten, Paternotte, Pechtold, Peters, Raemakers, Rog, Ronnes, Arno Rutte, Segers, Sienot, Sjoerdsma, Slootweg, Sneller, Tellegen, Tielen, Van Toorenborg, Veldman, Verhoeven, Voordewind, Aukje de Vries, Weverling, Van Weyenberg, Wiersma, Wörsdörfer, Van 't Wout, Yeşilgöz-Zegerius, Ziengs, Amhaouch, Azmani, Becker, Belhaj, Van den Berg, Bergkamp, Den Boer, Van den Bosch, Bosman, Bouali, Bruins, Bruins Slot, Van Dam, Diertens, Pia Dijkstra, Remco Dijkstra, Dik-Faber, Van Eijs, El Yassini, Geluk-Poortvliet, Geurts, Van der Graaf, De Groot, Groothuizen, Van Haersma Buma, Van Haga, Rudmer Heerema, Pieter Heerma, Van Helvert, Hennis-Plasschaert, Hermans, Jetten, Koerhuis, Koopmans, Kuik, Laan-Geselschap, De Lange, Van der Linde, Lodders, Von Martels, Van Meenen, Middendorp en Van der Molen.

De voorzitter:

Ik constateer dat dit gewijzigde amendement met 71 tegen 74 stemmen is verworpen.

Ik stel vast dat door de verwerping van dit gewijzigde amendement het andere op stuk nr. 17 voorkomende gewijzigde amendement als verworpen kan worden beschouwd.

In stemming komt het wetsvoorstel.

Vóór stemmen de leden: Pia Dijkstra, Remco Dijkstra, Dik-Faber, Van Eijs, El Yassini, Geluk-Poortvliet, Geurts, Van der Graaf, De Groot, Groothuizen, Van Haersma Buma, Van Haga, Rudmer Heerema, Pieter Heerma, Van Helvert, Hennis-Plasschaert, Hermans, Jetten, Koerhuis, Koopmans, Kuik, Laan-Geselschap, De Lange, Van der Linde, Lodders, Von Martels, Van Meenen, Middendorp, Van der Molen, Agnes Mulder, Anne Mulder, Nijkerken-de Haan, Omtzigt, Van Oosten, Paternotte, Pechtold, Peters, Raemakers, Rog, Ronnes, Arno Rutte, Segers, Sienot, Sjoerdsma, Slootweg, Sneller, Van der Staaij, Tellegen, Tielen, Van Toorenborg, Veldman, Verhoeven, Voordewind, Aukje de Vries, Weverling, Van Weyenberg, Wiersma, Wörsdörfer, Van 't Wout, Yeşilgöz-Zegerius, Ziengs, Amhaouch, Azmani, Becker, Belhaj, Van den Berg, Bergkamp, Bisschop, Den Boer, Van den Bosch, Bosman, Bouali, Bruins, Bruins Slot, Van Dam en Diertens.

Tegen stemmen de leden: Jasper van Dijk, Dijksma, Diks, Ellemeet, Fritsma, Futselaar, Gerbrands, De Graaf, Grashoff, Graus, Helder, Hiddema, Hijink, Van den Hul, De Jong, Karabulut, Van Kent, Klaver, Kooiman, Kops, Kröger, Krol, Kuiken, Kuzu, Kwint, Laçin, Van der Lee, Leijten, Madlener, Maeijer, Marijnissen, Markuszower, Moorlag, Edgar Mulder, Nijboer, Van Nispen, Van Ojik, Ouwehand, Öztürk, Özütok,

Ploumen, Popken, Van Raak, Van Raan, Van Rooijen, De Roon, Sazias, Snels, Thieme, Van Tongeren, Wassenberg, Van Weerdenburg, Westerveld, Wilders, Van Aalst, Agema, Alkaya, Arib, Arissen, Asscher, Azarkan, Baudet, Beckerman, Beertema, Martin Bosma, Van Brenk, Buitenweg, Tony van Dijk en Gijs van Dijk.

De voorzitter:

Ik constateer dat dit wetsvoorstel met 76 tegen 69 stemmen is aangenomen.